

Myšlienky o tom, že zámena Merkúra s Venušou, ktorú spomína Rudolf Steiner vo svojich prednáškach, sa vôbec nezhoduje s tým, čo sa ako astrológia v dnešných časoch šíri našou kultúrou, ma doviedli k nutnosti sformulovať veci do nižšie uvedenej úvahy. Prvý krát som sa ich pokúsil vysloviť na stretnutí čitateľov a priateľov Sophie na Malinom Brde v roku 2000, ale nemyslím, že by môj príspevok tam mal nejaký väčší ohlas. Tak som sa ho neskôr pokúsil presnejšie sformulovať v písomnej forme a tak i vyšiel v Informačnom Liste APSWŠ.

Merkúr verzus Venuša

Niekoľko poznámok ku vzťahu obsahu prednášok Rudolfa Steinera k pojmom súčasnej astrológie

Táto úvaha nemá za cieľ dokazovať Steinera modernej prírodnej vede. Je určená nám, "hľadajúcim", ktorí sme sa začali, či už hlbšie alebo i len okrajovo, z toho či onoho dôvodu, zaujímať o zákony astrológie, mnohí najmä po uverejnení zodpovedajúcich článkov v Sophii 5, 6 a 7. Chcem poukázať na to, že zdroje, ktoré nám k tomu môžu čo-to povedať, nemusia byť len v literatúre s astrológiou v nadpise, ale i v prednáškach Rudolfa Steinera a to často s pozoruhodnými a k zamysleniu vedúcimi poukazmi. To, o čom chcem písať teraz, je niečím, čo ma núti prehodnotiť v istej súvislosti všetku ostatnú astrologickú literatúru. Začnem priamo pár citátmi z prednáškových cyklov Rudolfa Steinera, z ktorých vo mne vlastne táto úvaha vyrástla. Takže čítajme:

1. Apokalypsa, III. prednáška, slová týkajúce sa vety Apokalypsy: "Tomu, kto zvíťazí... ..dám hviezdou rannú":

...V okultizme boli totiž vždy opatrenia proti tým, ktorí by duchovnú vedu iba zneužívali a to hlavne v starších dobách. Ezoterika stredoveku si však nedokázala pomôcť inak, než hrubými prostriedkami - nazvala Merkúr Venušou a Venušu Merkúrom. Ak máme hovoriť v ezoterickom zmysle, museli by sme podľa pravdy nazvať hviezdou rannou Merkúr.

2. Základy esoteriky, XXVI. Prednáška:

..Že je Merkúr (ortuť) ešte tekutý, to súvisí s celým procesom Zemského vývoja. Spevní sa, až posol bohov Merkúr splní svoju úlohu... ..Ortuť je vo všetkých okultných spisoch uvádzaná do vzťahu s Budhi - Merkúrom. Zem bola preto chápaná ako Mars - Merkúr.

3. Duchovní hierarchie, VI. prednáška:

...okolo Zeme až k Mesiacu sa nachádza sféra Anjelov, potom ďalej až k Merkúru kruh Archanjelov, potom až k Venuši kruh duchov osobnosti...

Duchovní hierarchie, I. prednáška:

...Keby ľudia mohli porozumieť súvislosti medzi tým, čo zrelí Dionýzos Areopagités a dávni svätí rišiovia, potom... ..Počuli by na jednej strane slovo Merkúr a na druhej strane slovo Archanjel a vedeli by: "To je to isté". Počuli by na jednej strane slovo Archai a slovo Venuša na strane druhej a vedeli by: "To je to isté".

4. Duchovní hierarchie, VI. prednáška:

...Okolo Slnka sa otáča Venuša, ďalej sa okolo Slnka otáča Merkúr. Potom sa okolo neho otáča Zem s Mesiacom.

5. Duchovní hierarchie, VI. prednáška:

...Dobre si pamätajte: Neporozumieme starým spisom a dávnym náukám, ak to, čo sa tam hovorí o Venuši či Merkúre spojujeme s tým, čo sa tým myslí dnes. Čo je tam povedané o Venuši, musí byť spojované s dnešným Merkúrom a čo je tam povedané o Merkúre, musí byť spojované naopak s Venušou.

Takže toľko v skratke Rudolf Steiner. Tvrdí, že Hviezda ranná - Zornička a teda vlastne i Večernica, je okultne **Merkúr**. A že dráha tohoto Merkúra je súčasne hranicou zboru Archanjelov. A tomuto Merkúru priraduje ortuť, ktorá je tekutá a je symbolom druhej polovice vývoja tohoto Zemského vtelenia. Z dnešnej astronómie vieme, že Zornička je planéta druhá od Slnka a bežne ju voláme Venušou. Tak ju berie i bežná astrologická literatúra a počítačové programy, napríklad medzi nami dosť rozšírený Astrolog. Ale planéta, to nie je jej meno, je to pojem, za ktorým je nedozierne pole významov a súvislostí. A kto sa chce s astrológiou zoznamovať, nemôže si povedať, že je jedno, ktorá z planét je ktorá.

Citát č.5 nás taktiež môže viesť k otázke - Čo je vlastne astrológia? Odkiaľ sa vzala? Nie je tiež jednou zo starých náuk? Ak áno, tak Steiner nám hovorí, že jej neporozumieme, ak nezameníme Merkúr s Venušou. Planéte Venuša pripisujeme mená ako Krasopanna a hovoríme, že je symbolom lásky, krásy a umenia. To zodpovedá starým náukám. Ale zodpovedá to i planéte druhej od Slnka? Vieme k tomu zaujať vlastné stanovisko, ktoré by tieto slová buď potvrdilo, alebo vyvrátilo?

Keď som prezentoval túto tému na stretnutí priateľov a čitateľov časopisu Sophia, bolo mi namietnuté, že všetci súčasní autori astrologických kníh sú zajedno v tom, že Merkúr, teda aby sme sa dobre rozumeli, to, k čomu môžeme pripojiť označenie archanjela Rafaela, ako predstaviteľa tohoto nebeského zboru a heslá ako rozum, písmo, liečiteľstvo, komunikácia, je planéta prvá od Slnka, tak ako ju prezentuje súčasná astronómia. Na to som mohol odpovedať iba to, že s tým súhlasím, že to tvrdia všetci, ale že je rovnako dobre možné, že všetci sa mýlia. Môžu sa mýliť podobne, ako s vyhlasovaním, kedyže to nastane ten vek Vodnára. Jediný Steiner spomína jeho začiatok až v roku 3573 a veľmi dobre si pamätám slová pána Páleša na jednom z dávnejších stretnutí Sophie, že všetci, okrem Steinera tvrdia niečo iné, ale že Steiner má napriek tomu pravdu, pretože existuje metóda, ktorou sa to dá dokázať. Je to metóda, či skôr poznanie zákonitostí striedania sa tzv. malých duchov času, po 72 rokoch.

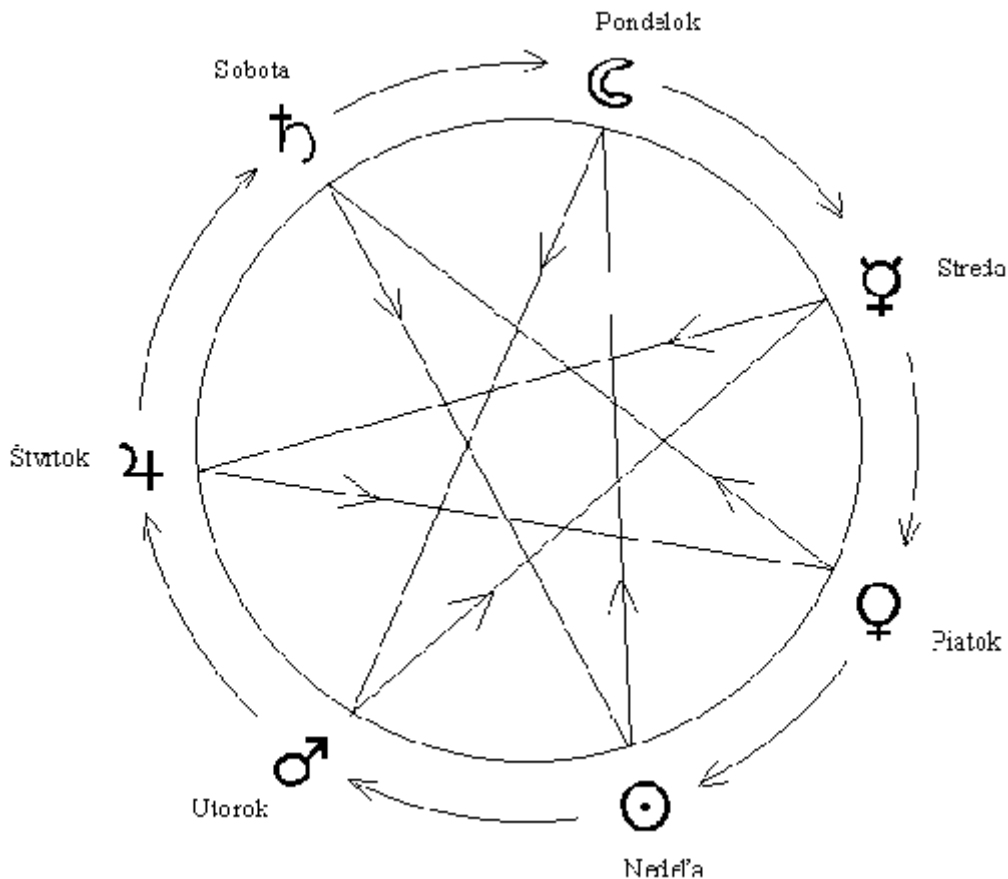
Podobná zákonitosť - striedanie väčších duchov času, po cca 354 rokoch - má určitý vzťah i k našej téme. V Sophii č.20, str.32 je toto poradie prehľadne uvedené a to nasledovne: Anael, Zachariel, Rafael, Samael, Gabriel, Michael a Orifiel. Ak by som to mal povedať názvami planét, tak: Venuša, Jupiter, Merkúr, Mars, Mesiac, Slnko a Saturn. Toto poradie je podľa mňa detailne dokázané pánom Pálešom v jeho článkoch v Sophii o striedaní duchov času a netreba to ešte zvlášť dokazovať.

Toto zoradenie planét zodpovedá i mnohým iným súvislostiam. Je i obráteným poradím dní v týždni:

Saturn - anglicky Saturday - sobota,
 Slnko, anglicky Sun, Sunday, slnečný deň - nedeľa,
 Mesiac - anglicky Moon, Monday - mesačný deň - pondelok,
 Mars, napr. francúzsky Mardi - deň Marsu - utorok,
 Merkúr - napr. francúzsky Mercredi - deň Merkúra - streda,
 Jupiter, starogermánsky Thor, anglický deň Thursday - štvrtok,
 Venuša, rusky Veněra, francúzsky Vendredi - deň Venuše - piatok.

Je to i poradie planetárnych vtelení našej obežnice, našej terajšej Zeme - starý Saturn, staré Slnko, starý Mesiac, Zem ako Mars - Merkúr (citát č.2), Jupiter, Venuša, Vulkán. Pričom Vulkán je čosi ako oktáva Saturna, ôsmy stav. Teda proti tomuto poradiu by sme nemali mať žiadne vážne námietky.

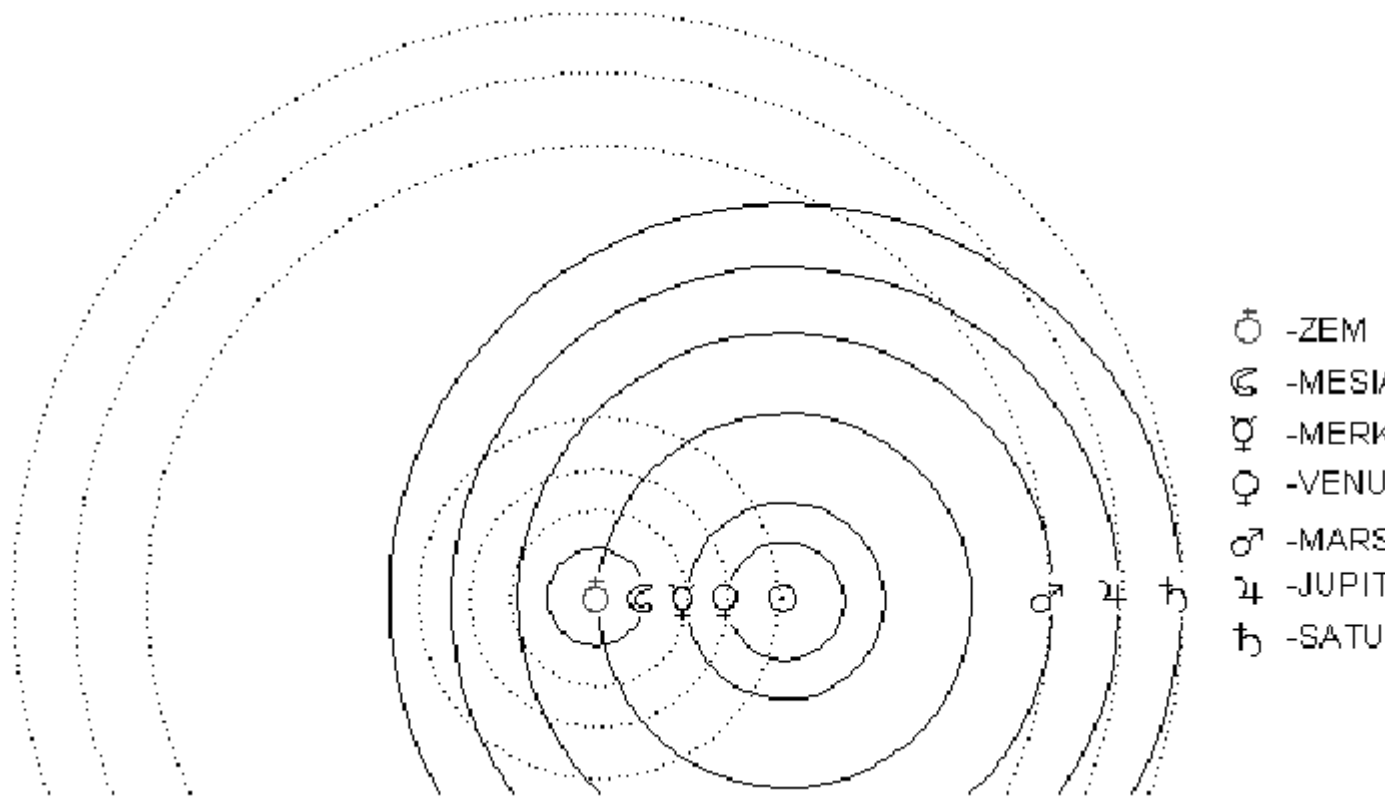
Do týchto súvislostí patrí i obraz sedemcípej hviezdy z knihy Nicholasa Campiona Praktická Astrológia, v 2. kapitole. Dá sa z neho prejsť k usporiadaniu sfér okolo Zeme, k ptolemaiovskému geocentrickému systému (v strede Zem, potom sféry Mesiaca, Merkúra, Venuše, Slnka, Marsu, Jupitera a Saturna - presne v zhode s citátom č. 3):

Obr.1

Keď ideme dookola kruhu, dostávame poradie planét od Zeme v zmysle spomenutého systému. Keď ideme v smere šípok hviezdy, dostaneme poradie dní v týždni, keď ideme v protismere šípok, poradie striedania duchov času.

Ako sa však dá z tohoto systému dôjsť k poradiu planét terajšej astronómie? Alebo naopak - je vôbec možné usporiadať terajšie planéty tak, aby zodpovedali starému ptolemaiovskému systému, keďže z mnohého, čo sme tu uviedli vidno, že tento systém má právo na naše uznanie, že záleží iba na uhle pohľadu? Aký teda má byť tento uhol pohľadu? R. Steiner nám toto prepojenie jasne predvádza v cykle prednášok Duchovní hierarchie (obr.2). Na tomto obrázku vidíme možné spojenie oboch týchto sústav - ptolemaiovskej geocentrickej - vyznačenej bodkovane a kopernikovskej, heliocentrickej, vyznačenej plnými čiarami. (Bližšie v spomínanom prednáškovom cykle Duchovní hierarchie od Rudolfa Steinera, GA110, nakladateľstvo Michael, 1998).

Obr.2

Nechcem nijako tvrdiť, že nemôže existovať nejaký iný spôsob, ako by spolu mohli ptolemaiovský systém a systém dnešnej astronómie byť v súlade. Ibaže o ňom neviem a Steinerove vysvetlenie je niečím, čo má svoju silu.

Pre mňa osobne je to dosť podkladov k tomu, aby som sa vážne zamyslel nad tým, čomu v horoskope prikladám Rafaelské čiže Merkurické a čomu Anaelské čiže Venušanské vlastnosti. Ale nezostal som len pri tomto. Je pravda, že veľa možností priemerný človek súčasnosti nemá k tomu, aby si v tom všetkom urobil úplne jasno. Ale o všeličo je možné sa aspoň pokúsiť. Môžeme si napríklad vziať nejakú knihu astrologických výkladov a postavenia planét ľudí, ktorých povahu poznáme a porovnávať ich navzájom, zvažovať výsledky postavení prvej a druhej planéty od Slnka. Ja osobne som takto použil knižku od v podstate modernej astrologičky, Elsy Parker. Musím sa priznať, že pre mňa výklady oveľa lepšie zodpovedali povahe týchto osôb, tak, ako ich poznám, ak som bral Merkúr a Venušu podľa Steinerovho

poradia planét, vid' citát č.4. Zaujímavé pri tom je, že výraznejšie to bolo pri Merkúre, menej výrazné pri Venuši. Ale to už tu nechcem komentovať.

Mohli by sme vziať ešte do úvahy i iné, povedzme vzdialenejšie súvislosti K istej analógii môže viesť oblačná vrstva na druhej planéte od Slnka. Môže byť vskutku zaujímavé sa z duchovnovedeckého hľadiska zamyslieť, prečo je jedna z planét pokrytá fyzickou vrstvou pár.

Zvážme dobu, kedy jednotlivé hierarchie dospeli k stupňu ľudstva tak, ako o tom píše Steiner v Tajnej vede v obryse. Archai, duchovia osobnosti, dosiahli svoj stupeň ľudstva na starom Saturne a Archanjeli, duchovia ohňa, dosiahli svoj stupeň ľudstva na starom Slnku. Vieme, že starý Saturn bol iba tepelnou planétou, zatiaľ čo staré Slnko tepelne-plynnou planétou.

Teda plyn a pary sú v určitom zmysle v užšom vzťahu s hierarchiou Archanjelov, vo vzťahu s ich sebauvedomením. (Steiner vo svojich prácach často zvýrazňuje okamih, kedy jednotlivé hierarchie prechádzajú stupňom ľudstva.) Vrstvou pár je však preukázateľne pokrytá druhá planéta, zatiaľ čo prvá planéta od Slnka nie, táto je iba rozžeravovaná priamym tepelným sálaním na strane, privrátenej k Slnku. K tomu môžem azda ešte pripojiť ďalší Steinerov výrok - zo IV. prednášky cyklu Svet, Zem a človek (GA105, Sophia 1999): *"...vtelenie toho, čo označujeme Achanjelmí, vníma jasnovidný zrak najmä vo vode, ktorá je prchavá, rozptýlená na jednotlivé atómy, ktorá preniká náš vzduch ako vodná para. A vtelenie bytostí, ktoré poznáme ako duchov osobnosti, ako prasily, pociťujeme ako teplo"*.

K tomu, aby sme mohli lepšie prežiť a zväziť tieto podnety, by bolo ešte zaujímavé pozorovať samých seba, svoje duševné stavy v takých dňoch, kedy nastáva nejaký výrazný tranzit, teda zvláštne postavenie jednej z týchto planét - Merkúra či Venuše - konjunkcia, kvadratura či trigon, k jej postaveniu v natálnom horoskope, čiže k okamihu narodenia. Je to však okrem iného i časovo náročné. Možno po určitom čase a s dostatočnou zásobou poznatkov by sa takouto cestou dalo prežiť niečo osobného vo vzťahu k tejto téme.

Toľko teda k tomu v tento čas. Je pre mňa neodškriepiteľným faktom, že v celej tej kráľovskej disciplíne - v astrológii - sa dnes iba snažíme naučiť sa orientovať a preto si myslím, že pomoc, i keď nepriamu, zo strany antropozofie by sme nemali nechať nepovšimnutú. Najmä ak ide o poznatky a myšlienky samotného Rudolfa Steinera, na ktorých sme inak ochotní vybudovať mnohé z toho, čo má tvoriť našu vlastnú budúcnosť. Som ďaleko od nekritického obdivu a oháňania sa autoritami. A i keď z celkového ducha tejto úvahy je vidno, že sa prikláňam k tomu, že Steinerove slová by mali mať svoj dopad i na to, čomu hovoríme astrológia, neupieram nikomu nárok na vlastné hľadanie cesty k pravde a rád pouvažujem nad argumentmi opačného rázu. Vskutku som za nezaujaté myslenie a váženie všetkých informácií, ktorým sa rozhodneme či nerozhodneme dôverovať, nech už pochádzajú z akéhokoľvek zdroja. Ako sa k informáciám a faktom, s ktorými pracujeme, postavíme my sami, to je na každom z nás osobne.